

सङ्घीयतामा मिडिया नीति तथा कानून

(मस्यौदामाथि टिप्पणी तथा सुझाव)

टिप्पणी तथा सुझाव

भदौ, २०७५

आमसञ्चारका सम्बन्धमा
व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

पृष्ठभूमि

संविधान सभाको दोस्रो निर्वाचनपछिको व्यवस्थापिका-संसदले २०७२ सालमा जारी गरेको सङ्घीय गणतान्त्रिक नेपालको नयाँ संविधानमा प्रेसका अधिकार उल्लेख छ । संवैधानिक हकहरूलाई संस्थागत गर्दै अघि बढ्न सोहीअनुसारको नीति तथा कानूनहरू आवश्यक पर्छ ।

संविधानको उद्देश्य, आमसञ्चार नीतिको कार्यान्वयन र परिवर्तित सन्दर्भमा सङ्घीय ढाँचाअनुसारको सूचना तथा सञ्चारसम्बन्धी ऐन तयार पार्न २०७३ साल पुस २१ गते सरकारले प्रशासकीय अदालतका अध्यक्ष काशीराज दाहालको अध्यक्षतामा आमसञ्चार नीति कार्यान्वयनका लागि उच्चस्तरीय सुभावा समिति गठन गर्‍यो । जसमा २ जना विज्ञ, अर्थ मन्त्रालयका सचिव, प्रधान मन्त्री कार्यालयका सचिव, सञ्चार मन्त्रालयका सचिव र सञ्चार मन्त्रीका प्रेस सल्लाहकार पदेन सदस्य थिए ।

समितिले २०७४ साल असोजमा आमसञ्चार विधेयकको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार पारी सरकारलाई बुझाएर त्यसलाई अन्तिम रूप दिन थप समय लाग्ने जनाउँदै समितिको म्याद थप गर्न आग्रह गरेको थियो । तर सरकारले म्याद थप गरेन ।

२०७४ सालमा स्थानीय तह, प्रदेश र सङ्घको निर्वाचनपछि मुलुकमा सङ्घीयताको कार्यान्वयन सुरु भयो । नयाँ सरकार गठन भएपछि पहिलेको समितिलाई पुनः सक्रिय पारियो । सो समितिले २०७५ साल असारमा आमसञ्चार विधेयकको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार पारी सरकारलाई बुझाएको छ । समितिले सञ्चारसँग सम्बन्धित विभिन्न संस्था, विज्ञ, पत्रकारलगायतसँग छलफल गर्‍यो । तर समितिमा पदेन सदस्यसमेत नरहेको पत्रकार महासङ्घ असन्तुष्टि व्यक्त गर्दै समितिले आयोजना गरेको छलफलमा सहभागी भएन । महासङ्घले आमसञ्चारसम्बन्धी नमुना विधेयक तयार पारी २०७५ असार २२ गते सरकारलाई बुझायो ।

२०७५ साउन १० गते बसेको मन्त्रिपरिषद्को बैठकले आमसञ्चारसम्बन्धी विधेयक बनाउन सैद्धान्तिक सहमति प्रदान गरेको हो । सोही अनुसार विधेयक तयारीको गृहकार्यमा छ । यहाँ दाहाल अध्यक्ष रहेको समितिले तयार पारेको आमसञ्चार सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक २०७५ को प्रारम्भिक मस्यौदा विधेयकमा गरिएको टिप्पणी तथा सुभावा प्रस्तुत गरेका छौं ।

मस्यौदाका मुख्य प्रावधान

आमसञ्चार प्राधिकरण : मस्यौदा विधेयकमा आमसञ्चार प्राधिकरणको व्यवस्था छ । प्राधिकरणको मुख्य काम, कर्तव्य र अधिकारमा पत्रपत्रिका र अनलाइनको अभिलेखीकरण गर्ने र रेडियो तथा टेलिभिजन सिग्नल वितरक, सञ्चालन गर्ने अनुमतिपत्र प्रदान गर्ने, नवीकरण गर्ने, नियमन गर्ने, अभिलेख राख्ने छ । यस्तै रेडियो र टेलिभिजनका लागि फ्रिक्वेन्सी योजना निर्माण गर्ने, त्यसको म्यापिङ गरी सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहमा वितरणका

लागि सरकारलाई सिफारिस गर्ने, आमसञ्चार माध्यमहरूलाई दिइने सुविधाबारे सरकारलाई सिफारिस गर्ने छ । राष्ट्रिय आमसञ्चार नीति २०७३ मा आवश्यकताअनुसार आमसञ्चार प्राधिकरण जस्ता निकाय स्थापना गर्न सकिने व्यवस्था छ ।

पत्रपत्रिका : पत्रपत्रिका अभिलेखीकरणका लागि प्राधिकरणमा निवेदन दिनुपर्ने, दरखास्तमा उल्लिखित पत्रिकाको नामसँग मिल्ने गरी अर्को कुनै पत्रिका प्राधिकरणमा अभिलेखीकरण भइसकेको छ भने त्यसको जानकारी दिने, राष्ट्रिय स्तरको पत्रिकाको कुनै विवरण परिवर्तन गर्नुपरेमा प्राधिकरणबाट स्वीकृत गराउनुपर्ने प्रावधान राखिएको छ । यसैगरी सरकार वा सरकारको स्वामित्व भएको संस्थाबाट उपलब्ध गराइने सेवा/सुविधा तथा विज्ञापन उपलब्ध गराउने प्रयोजनका लागि पत्रपत्रिकाको वर्गीकरण गर्ने र पत्रपत्रिका वर्गीकरण गर्दा प्रकाशन संस्थाको भौतिक पूर्वाधार, जनशक्ति, लगानी, उद्देश्य, स्वामित्व, पत्रपत्रिकाको पहुँच क्षेत्रलाई आधार बनाउने पनि विधेयकमा उल्लेख छ ।

विधेयकमा प्रदेशस्तरीय पत्रपत्रिका नियमन तथा व्यवस्थापनसम्बन्धी व्यवस्था प्रदेश कानून बमोजिम र स्थानीय स्तरीय पत्रपत्रिकाका नियमन र व्यवस्थापनसम्बन्धी व्यवस्था स्थानीय कानूनबमोजिम हुनेछ भन्ने उल्लेख गरिएको छ ।

प्रसारणसम्बन्धी व्यवस्था : प्रसारण संस्थाले इजाजतपत्र लिनुपर्ने, त्यसका लागि प्राधिकरणमा निवेदन दिनुपर्ने, प्रदेश र स्थानीय तह स्तरका लागि प्रदेश र स्थानीय तहमा निवेदन दिन सकिने, विज्ञापनरहित कार्यक्रम प्रसारण गर्नका लागि सर्त तोक्ने व्यवस्था छ । यस्तै प्रसारण माध्यमलाई सार्वजनिक सेवा प्रसारक, सामुदायिक प्रसारक र निजी एवं व्यापारिक प्रसारकका रूपमा वर्गीकरण गर्ने, स्वामित्व, लगानी पूर्वाधार, जनशक्ति जस्ता विषयलाई आधार मानी सुविधा उपलब्ध गराइने व्यवस्था पनि विधेयकमा छ ।

सार्वजनिक, सामुदायिक तथा व्यापारिक प्रसारकले सङ्घ, प्रदेश वा अन्तर्राष्ट्रिय प्रसारक माध्यमबाट प्रसारित समाचार तथा समाचार प्रधान सामग्रीका साथै कार्यक्रमहरूलाई प्राधिकरणले अनुगमन, नियमन तथा आवश्यक निर्देशन दिने व्यवस्था पनि छ । यस्तै रेडियो तथा टेलिभिजनको फ्रिक्वेन्सीलाई राष्ट्रिय स्रोत मानी सोही आधारमा बाँडफाँट तथा वितरणको योजना बनाइ प्राधिकरणले फ्रिक्वेन्सी वितरण गर्न सरकारलाई सिफारिस गर्ने, फ्रिक्वेन्सी प्रयोगको इजाजतको अवधि १८ वर्ष हुने र प्राकृतिक प्रकोप, महामारी र मानवीय सङ्कटको अवस्थामा उद्धारको जानकारी र सूचना प्रवाहका लागि विशेष आकस्मिक फ्रिक्वेन्सी व्यवस्था गर्ने पनि उल्लेख छ ।

अनलाइनसम्बन्धी व्यवस्था : प्राधिकरणले अनलाइन सञ्चार माध्यमको अभिलेखीकरण गर्नुपर्ने, अनलाइन पत्रकारिताको प्रमाणपत्र दिनुपर्ने, वेबसाइटको विवरण राख्नुपर्ने व्यवस्था छ । विदेशबाट प्रकाशित अनलाइन न्युज पोर्टलमा प्रकाशित वा प्रसारित कुनै सामग्री कानून विपरित भए प्राधिकरणले त्यस्तो सामग्रीलाई नेपालभित्र प्रकाशन वा प्रसारण गर्न रोक लगाउन सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकमा छ ।

श्रमजीवी पत्रकार : विधेयकमा श्रमजीवी पत्रकारको सेवा सर्तको संरक्षण, न्यूनतम पारिश्रमिक, कर्मचारी, श्रमजीवी पत्रकार तथा कामदारको विनियमावलीमा उल्लेख हुनुपर्ने विषयका सम्बन्धमा न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण समिति गठन गर्न समिति गठन गर्ने व्यवस्था छ ।

सञ्चारसम्बन्धी अन्य व्यवस्था : सञ्चारसम्बन्धी अन्य व्यवस्थामा स्वनियमन, आचारसंहिताको स्वघोषणा र लगानीसम्बन्धी व्यवस्था छ । लगानीको स्रोत खुलाउनुपर्ने, कुनै आमसञ्चार माध्यममा ५० प्रतिशतभन्दा बढी लगानी गरी सञ्चालन गरेका व्यक्ति, परिवार वा समूहले अन्य प्रकाशन वा प्रसारण माध्यमको स्वामित्वमा निर्णयात्मक हिस्सा हुने गरी लगानी गर्न नपाइने व्यवस्था छ ।

यस्तै विदेशी व्यक्ति वा संस्थाले कुनै पनि आमसञ्चार माध्यमको पूर्वाधार र प्रविधिको विकासमा कुल लगानीको २५ प्रतिशतभन्दा बढी लगानी गर्न नपाइने, विदेशी लगानीसहित संयुक्त लगानीमा सञ्चालन गरिएको कुनै पत्रपत्रिकाको सम्पादक, पत्रकार, कामदार वा कर्मचारी नेपालको नागरिक हुने पनि मस्यौदा विधेयकमा उल्लेख छ ।

राष्ट्रिय आमसञ्चार नीति २०७३ मा विदेशी लगानीकर्ताको भूमिका निर्णायक हुने गरी विदेशी लगानीलाई प्रोत्साहन गरिने छैन भन्ने उल्लेख थियो ।

प्रेस प्रतिनिधिको व्यवस्था, आमसञ्चार माध्यममा प्रकाशन गर्न हुने/नहुने, सञ्चार प्रशिक्षण प्रतिष्ठान स्थापना, सञ्चार सङ्ग्रहालय तथा अध्ययन प्रतिष्ठान स्थापना, किताबको अभिलेखीकरण गराउनुपर्ने, वृत्ति विकास कोष स्थापना, पत्रकार कल्याण कोष स्थापना, सूचना बैङ्क स्थापना गर्ने विषय पनि विधेयकमा उल्लेख छ ।

सजाय र पुनरावेदनसम्बन्धी व्यवस्था : इजाजतपत्र नलिइ कार्यक्रम उत्पादन, वितरण तथा डाउलिङ्क गरेमा इजाजतपत्र दस्तुर बराबर रकम असुल गरी सो बराबरको रकम जरिवाना वा एक वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुने, प्रकाशन तथा प्रसारण गर्न नहुने कुरा गरेमा विषयको गाम्भीर्यता हेरी २५ हजार रुपियाँसम्म जरिवाना वा १ वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुने व्यवस्था छ । तर कारबाही र जरिवाना गर्नुअघि प्राधिकरणले सफाइको मौका दिनुपर्ने, प्राधिकरणले गरेको सजायउपर ३५ दिनभित्र सम्बन्धित उच्च अदालतमा पुनरावेदन लाग्न सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकमा छ ।

मस्यौदाका मूलभूत समस्या

सैद्धान्तिक र व्यावहारिक पक्षमा विधेयकमा कतिपय कुरा स्पष्ट छैन । मस्यौदा विधेयकमा देखिएका समस्या निम्नानुसार छन् :

- आमसञ्चार प्राधिकरण गठन गर्दा नेपाल सरकारले नियुक्त गर्ने अध्यक्ष र ४ जना सदस्य उल्लेख छ । यसले समावेशी सिद्धान्तलाई आत्मसाथ गर्न सकेको देखिदैन ।
- पत्रकार र सञ्चार माध्यमलाई फौजदारी नभइ देवानी संहिताअनुसार सजाय हुने

विश्वव्यापी मान्यता र अभ्यास रहँदै आएको छ । तर परिच्छेद ९ को दफा ५५ को २ मा कसैले दफा ५० बमोजिम प्रकाशन तथा प्रसारण गर्न नहुने कुरा गरेमा विषयको गाम्भीर्यता हेरी २५ हजार रूपियाँसम्म जरिवाना वा एक वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ भनी गरिएको व्यवस्थाले फौजदारी संहितालाई आकर्षित गर्न सक्छ जसले गर्दा समस्या आउन सक्छ ।

- अनलाइन सञ्चारमाध्यम प्लेटफर्मका हिसावले मात्र फरक भए पनि यसलाई पत्रकारितासँग सम्बन्धित विषयमा पत्रपत्रिकासरहको व्यवहार गरिएको छैन जसले गर्दा यसमा प्रकाशित सामग्रीको विषयमा विद्युतीय कारोबार ऐनजस्ता कानूनहरू आकर्षित हुने खतरा देखिन्छ ।
- पत्रपत्रिका र प्रसारण माध्यमको वर्गीकरण गर्ने व्यवस्था गरिएको छ र सोहीअनुसार सरकारी सेवा/सुविधा प्राप्त हुन सक्ने व्यवस्था गरिएकामा पत्रकारिता गर्ने अनलाइनको भने वर्गीकरण गर्ने व्यवस्था उल्लेख छैन ।
- पत्रपत्रिकाले गलत कार्य गरेको प्रमाणित भएमा त्यस्तो पत्रिकालाई मनासिव प्रतिबन्ध लगाउन सकिने र प्रसारण माध्यमले नियमविपरित कार्य गरेमा इजाजतपत्र रद्द गर्न सकिने प्रावधान छ । अदालतबाट प्रमाणित नभएमा भन्ने व्यवस्था नराख्दा अधिकारको दुरुपयोग हुने सम्भावना छ । अनलाइनबारे भने यस सम्बन्धमा केही उल्लेख छैन ।
- विदेशबाट प्रकाशन वा प्रसारण हुने अनलाइन न्युज पोर्टलमा प्रकाशित वा प्रसारित कुनै सामग्री दफा ५० विपरित भएमा प्राधिकरणले त्यस्तो सामग्रीलाई नेपालभित्र प्रकाशन वा प्रसारण गर्न रोक लगाउन सक्ने प्रावधान छ । त्यसले गर्दा अधिकारको दुरुपयोग हुने सम्भावना रहन्छ ।
- पत्रकारहरूको हक हितका लागि लामो समयको सङ्घर्षपछि ल्याइएको श्रमजीवी पत्रकार ऐन खारेज गर्ने परिकल्पना जे/जसरी गरिएको छ, त्यो गलत छ । श्रम ऐनले मात्र पत्रकारिता क्षेत्रसँग सम्बन्धित मुद्दाहरू सम्बोधन गर्न सक्दैन जबकि मस्यौदामा आमसञ्चार संस्थाले आफ्नो संस्थाको कर्मचारी, श्रमजीवी पत्रकार तथा कामदारको नियुक्ति, अवकाश, सेवाको सर्त तथा सुविधासम्बन्धी विषय प्रचलित श्रम ऐनअनुकूल हुनेगरी विनियमावलीमा समावेश गरी लागु गर्नु र नियमावली लागु गर्नुअघि आमसञ्चार संस्थाले प्राधिकरणको सहमति लिनुपर्ने उल्लेख छ ।
- विधेयकमा आमसञ्चार माध्यमले स्वनियमनको सिद्धान्त लागु गर्नेछ र त्यसका लागि आमसञ्चार संस्थाले प्रकाशन वा प्रसारणको स्वानियमन र स्वमूल्याङ्कनका लागि सम्बन्धित विज्ञहरू रहेको एक आमसञ्चार स्वनियमन समिति गठन गर्ने र आमसञ्चार सञ्चालक समितिले आफ्नो र आफ्ना कर्मचारीका लागि आचारसंहिता निर्माण गरी स्वघोषणासहित सार्वजनिक गर्ने उल्लेख छ । स्वनियमनको सिद्धान्त र आचारसंहिताको घोषणालाई कानूनद्वारा नै बाध्यकारी बनाउनु स्वनियमन गर्ने सिद्धान्त विपरित हुन्छ ।

- विधेयकमा मस्यौदामा मिडियाको स्वामित्वका विषयमा गरिएका प्रावधान विरोधाभाषपूर्ण र अन्योलपूर्ण छ । कुनै आमसञ्चार माध्यममा ५० प्रतिशतभन्दा बढी लगानी गरी सञ्चालन गरेमा व्यक्ति, परिवार वा अन्य समूहले अन्य प्रकाशन वा प्रसारण माध्यमको स्वामित्व निर्णयात्मक हिस्सा हुने गरी लगानी गर्न नपाउने व्यवस्था मस्यौदामा उल्लेख छ । तर हाल त्यस्ता मिडिया सञ्चालनमा छन् भने तिनीहरूका सम्बन्धमा के हुने भन्नेचाहिँ उल्लेख छैन । त्यसैगरी अन्य मिडिया र अरु क्षेत्रमा लगानी गरेकाको हकमा के गर्ने भन्ने पनि उल्लेख छैन । आगामी दिनमा त्यसरी लगानी गर्न पाइने कि नपाइने, मिडियामा लगानी गर्नेको अरु क्षेत्रमा लगानी छ भने त्यसको स्रोत खुलाउनु पर्ने कि नपर्ने जस्ता विषयसमेत उल्लेख छैन ।
- प्रेस काउन्सिलले विगतमा गर्दै आएको वर्गीकरणलगायतका कतिपय काम आमसञ्चार प्राधिकरणले गर्ने काममा समावेश गरिएकाले र प्रेस काउन्सिलको छुट्टै अस्तित्व पनि स्वीकार गरिएकाले आगामी दिनमा प्रेस काउन्सिलको भूमिका के हुने भन्ने अन्योल सिर्जना भएको देखिन्छ ।

मुख्य सुभावा

- आमसञ्चार प्राधिकरण गठन गर्दा समावेशी सिद्धान्तलाई ध्यान दिन आवश्यक छ । त्यसैगरी महिलाको प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्न आवश्यक छ ।
- आमसञ्चार माध्यम र पत्रकारलाई देवानी कानूनअनुसार व्यवहार गर्नुपर्ने हुन्छ । फौजदारी कानूनसँग आकर्षित हुने प्रावधानहरू हटाउन आवश्यक छ ।
- अनलाइन सञ्चार माध्यमले पत्रकारिता गर्ने क्रममा कुनै गल्ती हुन गए त्यहाँ कार्यरत पत्रपत्रिका एवं प्रसारण माध्यमसह व्यवस्था तथा व्यवहार हुनुपर्छ ।
- पत्रपत्रिका र रेडियोको जस्तै अनलाइनको पनि वर्गीकरण गर्नुपर्छ । र, अनलाइनलाई सरकार वा सरकारको स्वामित्वमा भएको संस्थाबाट उपलब्ध गराइने सेवा/सुविधा तथा विज्ञापन उपलब्ध गराउने व्यवस्था राख्न आवश्यक छ ।
- पत्रपत्रिकाले गलत कार्य गरेको लागेमा उक्त विषय अदालतबाट प्रमाणित भएमा मात्र मनासिव प्रतिबन्ध लगाउन सकिने र प्रसारण माध्यमले नियम विपरित कार्य गरेको अदालतबाट प्रमाणित भएमा मात्र इजाजतपत्र रद्द गर्न सकिने प्रावधान राख्न आवश्यक छ । अनलाइन सञ्चार माध्यमको हकमा पनि यही प्रावधान राख्न आवश्यक छ ।
- विदेशबाट प्रकाशन वा प्रसारण हुने अनलाइन न्युज पोर्टलमा प्रकाशित वा प्रसारित कुनै सामग्री दफा ५० विपरीत भएमा प्राधिकरणले त्यस्तो सामग्रीलाई नेपालभित्र प्रकाशन वा प्रसारण गर्न रोक लगाउन सक्नेछ तर त्यसको निश्चित समयभित्र अदालतबाट प्रमाणित गराउनुपर्नेछ भन्ने व्यवस्था राख्न आवश्यक छ ।

आमसञ्चारका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

- श्रमजीवी पत्रकार ऐनलाई कायमै राख्नुपर्छ । आवश्यक परे श्रम ऐनका प्रावधानहरूको मूल मर्मलाई समेत समेट्ने गरी संशोधन गर्नुपर्छ ।
- विधेयकमा आमसञ्चार माध्यमको स्वनियमन र आचारसंहिता घोषणा गर्नुपर्ने प्रावधान हटाउन आवश्यक छ । स्वनियमन र सम्बन्धित संस्थाले आचारसंहिता जारी गर्ने वा नगर्ने भन्ने कुराको जिम्मा सम्बन्धित संस्थालाई नै दिन आवश्यक छ ।
- प्रेस काउन्सिलको भूमिका र त्यसको क्षेत्राधिकारलाई पनि ध्यान दिन आवश्यक छ ।
- आमसञ्चार माध्यममा ५० प्रतिशतभन्दा बढी लगानी गरी सञ्चालन गरेमा व्यक्ति, परिवार वा अन्य समूहले अन्य प्रकाशन वा प्रसारण माध्यमको स्वामित्व निर्णयात्मक हिस्सा हुने गरी लगानी गर्न नपाउने व्यवस्था उल्लेख छ । हाल त्यसरी सञ्चालित मिडिया छन् भने तिनीहरूका सम्बन्धमा पनि स्पष्ट पार्न आवश्यक छ । मिडिया र अरु क्षेत्रमा लगानी गरेकाको हकमा पनि स्पष्ट पार्न आवश्यक छ ।

दफावार समस्या र सुझाव

परिच्छेद	विद्यमान व्यवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
परिच्छेद-१	दफा २ (ख) 'अन्य पत्रपत्रिका' भन्नाले समाचारपत्र र समाचारबाहेक कला, साहित्य, विज्ञान, पर्यटन, चलचित्रलगायतका विभिन्न विधालाई समेटेी प्रकाशन हुने पत्रपत्रिका सम्भन्नुपर्छ ।	दफा २ (ख) 'अन्य पत्रपत्रिका' भन्नाले समाचार र समाचारमूलक सामग्रीलाई प्राथमिकतामा नराखी कला, साहित्य, विज्ञान, पर्यटन, चलचित्रलगायतका विभिन्न विधालाई समेटेी प्रकाशन हुने पत्रपत्रिका सम्भन्नुपर्छ ।	समाचार र समाचारमूलक सामग्रीले दैनिक र साप्ताहिकरूपमा प्रकाशित हुने पत्रिकालाई समेत समेट्ने भएकाले ।
	दफा २ (ग) 'आमसञ्चार' भन्नाले सूचना तथा सन्देश संप्रेषण गर्ने उद्देश्यले स्थापना भई प्रकाशन तथा प्रसारण हुने सरकारी, सामुदायिक र निजी क्षेत्रबाट सञ्चालित विद्युतीय तथा मुद्रणका सञ्चार माध्यम सम्भन्नुपर्छ ।	दफा २ (ग) 'आमसञ्चार' भन्नाले समाचार, सूचना तथा सन्देश संप्रेषण गर्ने उद्देश्यले स्थापना भई प्रकाशन तथा प्रसारण हुने सरकारी, सामुदायिक र निजी क्षेत्रबाट सञ्चालित विद्युतीय तथा मुद्रणका सञ्चार माध्यम सम्भन्नुपर्छ ।	समाचार पत्रकारिताको अभिन्न अङ्ग भएकाले र पत्रकारिताका लागि आमसञ्चार मुख्य माध्यम भएकाले ।
	दफा २ (ङ) 'पत्रपत्रिका' भन्नाले समाचारपत्र, समाचारपत्रिका र अन्य पत्रपत्रिका सम्भन्नुपर्छ ।	आवधिकरूपमा मुद्रण हुने वा इन्टरनेट प्रविधिमार्फत प्रकाशन हुने समाचारपत्र र पत्रिका सम्भन्नुपर्छ ।	पत्रपत्रिकाले सबैखालका पत्रिकालाई समावेश गर्ने भएकाले ।

सङ्घीयतामा मिडिया नीति तथा कानून : मस्यौदामाथि टिप्पणी तथा सुभाव

परिच्छेद	विद्यमान व्यवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
	दफा २ (ज) 'पत्रकार' भन्नाले आमसञ्चारमा प्रसारण हुने सामग्री सङ्कलन, लेखन वा सम्पादन गर्ने व्यक्ति सम्बन्धित र सो शब्दले सम्पादक, फोटो पत्रकार, क्यामेरामेन, समाचार वाचक, व्यङ्ग्य चित्रकार, भाषा सम्पादक, वेब डिजाइनर र स्तम्भ लेखकसमेतलाई जनाउँछ ।	दफा २ (ज) 'पत्रकार' भन्नाले आमसञ्चारमा प्रसारण हुने सामग्री सङ्कलन, लेखन वा सम्पादन वा प्रकाशन र प्रसारणमा भूमिका निर्वाह गर्ने व्यक्ति सम्बन्धित र सो शब्दले सम्पादक, फोटो पत्रकार, क्यामेरापर्सन, समाचार वाचक, व्यङ्ग्य चित्रकार, भाषा सम्पादक, डिजाइनर र स्तम्भ लेखकसमेतलाई जनाउँछ ।	समाचार शाखामा सामग्री सङ्कलन, लेखन वा सम्पादनका अतिरिक्त प्रकाशन र प्रसारणमा भूमिका निर्वाह जनशक्ति पनि हुने भएकाले । क्यामेरापर्सनले लैङ्गिक विभेद नगर्ने भएकाले । डिजाइनर राख्दा स्पष्ट हुने भएकाले ।
	दफा २ (प) 'समाचारपत्र' भन्नाले सार्वजनिक महत्वका समसामयिक विषयका क्षेत्रमा टिप्पणी भएको वा नभएको लिखित, समाचार तथा विचार हरूसमेत भएको सार्वजनिकरूपमा बिक्री वा वितरण हुने पत्रपत्रिका सम्बन्धित ।	दफा २ (प) 'समाचारपत्र' भन्नाले समाचारलाई विशेष प्राथमिकता दिइ प्रकाशित हुने पत्रिका सम्बन्धित ।	समाचारपत्रले समाचार तथा समाचारमूलक सामग्रीलाई प्राथमिकता दिने भएकाले ।
	दफा २ (फ) 'सम्पादक' भन्नाले आमसञ्चार सञ्चालन संस्थाको समाचार वा समाचारमूलक कार्यक्रमको उत्पादन तथा प्रकाशन वा प्रसारण अधिकार र उत्तरदायित्व बहन गर्ने सम्पादक, प्रधान सम्पादक वा समाचार प्रमुख सम्बन्धित ।	दफा २ (फ) 'सम्पादक' भन्नाले आमसञ्चार सञ्चालन संस्थाको समाचार वा समाचारमूलक कार्यक्रमको उत्पादन तथा प्रकाशन वा प्रसारणको प्रमुख अधिकार र उत्तरदायित्व बहन गर्ने पत्रकार सम्बन्धित ।	समाचारपत्रले समाचार तथा समाचारमूलक सामग्रीलाई प्राथमिकता दिने भएकाले ।
परिच्छेद-२	दफा ८ (ड) आमसञ्चारसँग सम्बन्धित व्यवसायमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरूपमा स्वामित्व वा निजी स्वार्थ भएको ।	दफा ८(ड) आमसञ्चारसँग सम्बन्धित व्यवसायमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरूपमा स्वामित्व वा संलग्नता भएको ।	संलग्नता भए/नभएको छुट्टाउनु सहज हुने भएकाले ।
	दफा १२ (छ) तोकिएका अन्य कार्य गर्ने ।	हटाउनुपर्ने	स्पष्ट नभएकाले ।
	दफा १६ (३) प्राधिकरणले आवश्यक पर्ने विज्ञ कर्मचारी तोकिएबमोजिमको प्रक्रिया अपनाइ लिन सक्नेछ ।	दफा १६ (३) प्राधिकरणले आवश्यक पर्ने विज्ञ कर्मचारी तोकिएबमोजिमको प्रक्रिया अपनाइ करारमा लिन सक्नेछ ।	करार उल्लेख गरेपछि प्रक्रिया स्पष्ट हुने भएकाले ।

आमसञ्चारका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

परिच्छेद	विद्यमान व्यवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
	दफा १८ (८) प्राधिकरणले उपदफा (१) बमोजिम अभिलेखका लागि पेश हुन आएको निवेदन जाँचबुँझ गर्दा कानूनबमोजिम प्रक्रिया पुगेको नपाइएमा कारण खोली निवेदन फिर्ता गर्नुपर्नेछ र अभिलेख भएको पत्रपत्रिकाको विवरण खुल्ने भए तोकिएको ढाँचामा छुट्टै अभिलेख किताव खडा गरी राख्नुपर्नेछ ।	दफा १८ (८) प्राधिकरणले उपदफा (१) बमोजिम अभिलेखका लागि पेश हुन आएको निवेदन जाँचबुँझ गर्दा कानूनबमोजिम प्रक्रिया पुगेको पाइएमा अभिलेखीकरण गर्नुपर्नेछ । तर प्रक्रिया र कारण खोली निवेदन फिर्ता गर्नुपर्नेछ र अभिलेख भएको पत्रपत्रिकाको विवरण खुल्ने भए तोकिएको ढाँचामा छुट्टै अभिलेख किताव खडा गरी राख्नुपर्नेछ ।	स्पष्ट हुने भएकाले ।
परिच्छेद-३	दफा १८ (९) राष्ट्रिय स्तरको पत्रपत्रिकाको नाम, किसिम र भाषा परिवर्तन गर्नुपर्ने भएमा वा कुनै पत्रपत्रिका एकभन्दा बढी भाषामा प्रकाशित गर्नुपरेमा वा एक प्रदेशस्तरबाट प्रकाशित भइरहेको पत्रपत्रिका अन्य प्रदेश वा एकभन्दा बढी प्रदेशबाट प्रकाशित गर्नुपरेमा वा अन्य विवरण परिवर्तन गर्नुपर्ने भएमा उपदफा (१) बमोजिम प्राधिकरणसमक्ष दरखास्त दिइ परिवर्तित विवरण स्वीकृत गराउनुपर्नेछ ।	दफा १८ (९) राष्ट्रिय स्तरको पत्रपत्रिकाको नाम, किसिम र भाषा परिवर्तन गर्नुपर्ने भएमा वा कुनै पत्रपत्रिका एकभन्दा बढी भाषामा प्रकाशित गर्नुपरेमा वा एक प्रदेश स्तरबाट प्रकाशित भइरहेको पत्रपत्रिका अन्य प्रदेश वा एकभन्दा बढी प्रदेशबाट प्रकाशित गर्नुपरेमा वा अन्य विवरण परिवर्तन गर्नुपर्ने भएमा उपदफा (१) बमोजिम प्राधिकरणसमक्ष परिवर्तित विवरण अभिलेखीकरण गराउनुपर्नेछ ।	स्वीकृतभन्दा अभिलेखीकरण गर्न सहज हुने भएकाले ।
	दफा २० (१) दफा १८ बमोजिम अभिलेखीकरण भई प्रकाशित हुने पत्रपत्रिकाको न्यूनतम र अधिकतम आकार र पृष्ठ सङ्ख्या तोकिएबमोजिम हुनेछ ।	दफा २० (१) दफा १८ बमोजिम अभिलेखीकरण भई प्रकाशित हुने पत्रपत्रिकाको न्यूनतम आकार र पृष्ठ सङ्ख्या तोकिएबमोजिम हुनेछ ।	अधिकतम पृष्ठ सङ्ख्या निश्चित नहुने भएकाले ।

परिच्छेद	विद्यमान व्यवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
	दफा २० (२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको आकार र पृष्ठ सङ्ख्यामा घटी/बढी गरी प्रकाशित हुने पत्रपत्रिकालाई नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारको स्वामित्व भएको संस्थाबाट दिइने सुविधा, सहायता वा विज्ञापन प्रदान गरिने छैन ।	दफा २० (२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको आकार र पृष्ठ सङ्ख्यामा घटी गरी प्रकाशित हुने पत्रपत्रिकालाई नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारको स्वामित्व भएको संस्थाबाट दिइने सुविधा, सहायता वा विज्ञापन प्रदान गरिने छैन ।	पृष्ठ सङ्ख्या बढी हुँदा समस्या नहुने भएकाले ।
	दफा २२ (३) प्राधिकरणले उपदफा (१) बमोजिम पत्रपत्रिकाको वर्गीकरण गर्दा प्रेस काउन्सिलको परामर्श लिन सक्नेछ ।	दफा २२ (३) प्राधिकरणले उपदफा (१) बमोजिम पत्रपत्रिकाको वर्गीकरण गर्दा प्रेस काउन्सिल वा अन्य सङ्घ/संस्थाको परामर्श लिन सक्नेछ ।	परामर्श जोसँग पनि गर्न सकिने भएकाले ।
	दफा २३ पत्रपत्रिका दर्ता खारेज नगरिने : दफा १८ बमोजिम अभिलेखीकरण भएको कुनै पत्रपत्रिकामा कुनै समाचार, लेख, सम्पादकीय, रचना, सूचना वा अन्य कुनै सामग्री प्रकाशित गरेबापत त्यस्तो पत्रपत्रिका अभिलेखीकरणबाट हटाउने वा दर्ता खारेज वा जफत गरिने छैन । तर यस व्यवस्थाले नेपालको सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रियता वा सङ्घीय एकाइबीचको सुसम्बन्ध वा विभिन्न जात, जाति, धर्म वा सम्प्रदायबीचको सुसम्बन्धमा खलल पार्ने, राज्यद्रोह, गाली बेइज्जती वा अदालतको अवहेलना हुने वा अपराध गर्न दुरुत्साहन गर्ने वा सार्वजनिक शिष्टाचार वा नैतिकताको प्रतिकूल कार्य गर्ने, श्रमप्रति अवहेलना गर्ने र जातीय छुवाछूत एवं लैङ्गिक भेदभावलाई दुरुत्साहन गर्ने कार्य गरेको प्रमाणित भएमा त्यस्तो पत्रपत्रिकालाई मनासिव प्रतिबन्ध लगाउन बाधा परेको मानिने छैन ।	दफा २३ पत्रपत्रिका दर्ता खारेज नगरिने : दफा १८ बमोजिम अभिलेखीकरण भएको कुनै पत्रपत्रिकामा कुनै समाचार, लेख, सम्पादकीय, रचना, सूचना वा अन्य कुनै सामग्री प्रकाशित गरेबापत त्यस्तो पत्रपत्रिका अभिलेखीकरणबाट हटाउने वा दर्ता खारेज वा जफत गरिने छैन । तर यस व्यवस्थाले नेपालको सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रियता वा सङ्घीय एकाइबीचको सुसम्बन्ध वा विभिन्न जात, जाति, धर्म वा सम्प्रदायबीचको सुसम्बन्धमा खलल पार्ने, राज्यद्रोह, गाली बेइज्जती वा अदालतको अवहेलना हुने वा अपराध गर्न दुरुत्साहन गर्ने वा सार्वजनिक शिष्टाचार वा नैतिकताको प्रतिकूल कार्य गर्ने, श्रमप्रति अवहेलना गर्ने र जातीय छुवाछूत एवं लैङ्गिक भेदभावलाई दुरुत्साहन गर्ने कार्य गरेको अदालतबाट प्रमाणित भएमा त्यस्तो पत्रपत्रिकालाई मनासिव प्रतिबन्ध लगाउन बाधा परेको मानिने छैन ।	अधिकारको दुरुपयोग रोकिने भएकाले ।

आमसञ्चारका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

परिच्छेद	विद्यमान व्यवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
परिच्छेद-४	दफा ३१ इजाजतपत्र रद्द गर्न सकिने : (१) दफा २९ बमोजिम इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाले यो ऐन वा यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियम विपरित कुनै कार्य गरेमा प्राधिकरणले निजले प्राप्त गरेको इजाजतपत्र रद्द गर्न सक्नेछ ।	दफा ३१ इजाजतपत्र रद्द गर्न सकिने : (१) दफा २९ बमोजिम इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाले यो ऐन वा यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियमविपरित कुनै कार्य गरेको अदालतबाट प्रमाणित भएमा निजले प्राप्त गरेको इजाजतपत्र रद्द गर्न सक्नेछ ।	अधिकारको दुरूपयोग रोकिने भएकाले ।
	दफा ३३ (ड) तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।	हटाउने	स्पष्ट नभएकाले ।
	दफा ३३ (६) सार्वजनिक, सामुदायिक तथा व्यापारिक प्रसारकले सङ्घ, प्रदेश वा अन्तर्राष्ट्रिय प्रसारक माध्यमबाट प्रसारित समाचार तथा समाचारप्रधान सामग्रीका साथै कार्यक्रमलाई प्राधिकरणले अनुगमन, नियमन तथा आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ । सामुदायिक प्रसारकले आफ्नो कुल प्रसारित सामग्री पुनः प्रसारण गर्न पाउने छैन ।	दफा ३३ (६) सार्वजनिक, सामुदायिक तथा व्यापारिक प्रसारकले सङ्घ, प्रदेश वा अन्तर्राष्ट्रिय प्रसारक माध्यमबाट प्रसारित समाचार तथा समाचारप्रधान सामग्रीका साथै कार्यक्रमलाई प्राधिकरणले अनुगमन, नियमन तथा आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ । कुल प्रसारित सामग्री पुनः प्रसारण गर्न पाउने छैन ।	सार्वजनिक, सामुदायिक तथा व्यापारिक प्रसारकले आफूले उत्पादन गरी सामग्री प्रसारण गर्नुपर्ने भएकाले ।
	दफा ३३ (८) प्रसारक संस्थाले नेटवर्कमार्फत कुनै श्रव्य, श्रव्य-दृश्य वा प्रकाशन तथा प्रसारण गर्नुपर्ने भए तोकिएबमोजिम प्राधिकरणबाट स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।	दफा ३३ (८) कुनै एक प्रसारक संस्थाले नियमितरूपमा आफूले उत्पादन गरेका सामग्री नेटवर्कमार्फत एकभन्दा बढी आमसञ्चारबाट कुनै श्रव्य, श्रव्य-दृश्य वा प्रकाशन तथा प्रसारण गर्नुपर्ने भए तोकिएबमोजिम प्राधिकरणबाट स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।	नियमितरूपमा प्रकाशन तथा प्रसारण गर्ने सामग्रीको नियमनका साथै अभिलेख पनि हुने भएकाले ।
	दफा ३३ (९) म्युजिक रेकर्डिङ कम्पनी वा कार्यक्रम उत्पादन कम्पनीले तोकिए बमोजिम स्वीकृति लिएर मात्र आफ्नो व्यवसाय संचालन गर्नु पर्नेछ ।	दफा ३३ (९) म्युजिक रेकर्डिङ कम्पनी वा कार्यक्रम उत्पादन कम्पनी वा समाचार एजेन्सीले तोकिएबमोजिम स्वीकृति लिएर मात्र आफ्नो व्यवसाय सञ्चालन गर्नुपर्नेछ ।	समाचार एजेन्सी पनि समावेश हुने भएकाले ।

सङ्घीयतामा मिडिया नीति तथा कानून : मस्यौदामाथि टिप्पणी तथा सुभाव

परिच्छेद	विद्यमान व्यवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
परिच्छेद-५	दफा ३५ अनलाइन सञ्चार माध्यमको अभिलेखीकरण : (१) कसैले अनलाइन सञ्चार माध्यममार्फत अनलाइन पत्रकारिता सञ्चालन गर्न चाहने व्यक्तिले तोकिएबमोजिमको विवरणसहित प्राधिकरणसमक्ष अभिलेखीकरण गर्नुपर्नेछ ।	दफा ३५ अनलाइन सञ्चारमाध्यमको अभिलेखीकरण : (१) कसैले अनलाइन सञ्चारमाध्यममार्फत अनलाइन पत्रकारिता सञ्चालन गर्न चाहने व्यक्तिले दफा (१८) बमोजिमको विवरणसहित प्राधिकरणसमक्ष अभिलेखीकरण गर्नुपर्नेछ ।	
	दफा ३६ (२) अनलाइन सञ्चार माध्यमको अभिलेखीकरण गर्ने, प्रमाणपत्र दिने र अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।	हटाउनुपर्ने ।	आवश्यक नपर्ने भएकाले ।
	दफा ३७ (ख) सञ्चालक, सम्पादक र समाचार प्रमुखको नाम ।	दफा ३७ (ख) सञ्चालक र सम्पादकको नाम ।	सम्पादक नै समाचार प्रमुख हुने भएकाले ।
	दफा ३७ (ग) तोकिएका अन्य विषयहरू ।	हटाउनुपर्ने ।	स्पष्ट नभएकाले ।
	दफा ३८ विदेशबाट प्रकाशित अनलाइन न्युज पोर्टल : विदेशबाट प्रकाशन वा प्रसारण हुने अनलाइन न्युज पोर्टलमा प्रकाशित वा प्रसारित कुनै सामग्री दफा ५० विपरीत रहेको कुरा कुनै स्रोतबाट जानकारी भएमा प्राधिकरणले त्यस्तो सामग्रीलाई नेपालभित्र प्रकाशन वा प्रसारण गर्न रोक लगाउन सक्नेछ ।	दफा ३८ विदेशबाट प्रकाशित अनलाइन न्युज पोर्टल : विदेशबाट प्रकाशन वा प्रसारण हुने अनलाइन न्युज पोर्टलमा प्रकाशित वा प्रसारित कुनै सामग्री दफा ५० विपरीत भएमा प्राधिकरणले त्यस्तो सामग्रीलाई नेपालभित्र प्रकाशन वा प्रसारण गर्न रोक लगाउन सक्नेछ । तर रोक लगाएको ७२ घण्टाभित्र अदालतबाट प्रमाणित गराउनुपर्नेछ ।	अधिकारको दुरुपयोग रोकिने भएकाले ।

आमसञ्चारका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

परिच्छेद	विद्यमान व्यवस्था	हनुपर्ने	कैफियत
परिच्छेद-६	<p>दफा ३९ श्रमजीवी पत्रकारको सेवा सर्तको संरक्षण :</p> <p>(१) आमसञ्चार संस्थाले आफ्नो संस्थाको कर्मचारी, श्रमजीवी पत्रकार तथा कामदारको नियुक्ति, अवकाश तथा सेवाको सर्त तथा सुविधासम्बन्धी विषय प्रचलित श्रम ऐनअनुकूल हुने गरी विनियमावलीमा समावेश गरी लागु गर्नुपर्नेछ ।</p> <p>(२) उपदफा (१) बमोजिमको विनियमावली लागु गर्नुअघि आमसञ्चार संस्थाले प्राधिकरणको सहमति लिनुपर्नेछ ।</p> <p>(३) प्राधिकरणले उपदफा (२) बमोजिम सहमति दिन देहायका विषयमा न्यूनतम मापदण्ड तयार गरी सो मापदण्डबमोजिम भएमा सहमति दिनुपर्ने र नभएमा मापदण्डबमोजिम बनाउन लगाउनुपर्नेछ :</p> <p>(क) कर्मचारीको दरबन्दी, नियुक्ति, सेवाको सुरक्षा तथा काम गर्ने समय</p> <p>(ख) हाजिरी र बिदासम्बन्धी</p> <p>(ग) न्यूनतम पारिश्रमिक तथा भत्ता</p> <p>(घ) वार्षिक तलव वृद्धि</p> <p>(ङ) उपचार खर्च तथा क्षतिपूर्तिसम्बन्धी</p> <p>(च) कल्याणकारी कोष</p> <p>(छ) आचरण, सजाय र पुनरावेदन</p> <p>(ज) अन्य आवश्यक विषय</p>	हटाउनुपर्ने ।	श्रमजीवी पत्रकार ऐन कायम राख्नुपर्छ । आवश्यक परे श्रम ऐनका प्रावधानहरूको मूल मर्मलाई समेत समेट्ने गरी संशोधन गर्नुपर्छ ।
	<p>१) आमसञ्चार संस्थाले श्रमजीवी पत्रकारलाई नेपाल सरकारबाट समय समयमा तोकिएको न्यूनतम पारिश्रमिक तथा सेवा सुविधाभन्दा कम हुने गरी पारिश्रमिक दिन पाउने छैन ।</p> <p>२) श्रमजीवी पत्रकारहरूको हकहित र सुविधाको सम्बन्धमा कानूनद्वारा गरिएको व्यवस्थाअनुरूप भए/नभएको सम्बन्धमा प्राधिकरणले संस्थाको अनुगमन गर्न सक्नेछ । यसरी अनुगमन गर्दा कानूनबमोजिम पारिश्रमिक तथा सेवा/सुविधा उपलब्ध गराएको नदेखिएमा त्यस्तो संस्थालाई सोबमोजिम सेवा/सुविधा उपलब्ध गराउन आदेश दिन र त्यस्तो संस्थालाई आवश्यक कारबाही गर्न सक्नेछ ।</p> <p>३) उपदफा (२) बमोजिम प्राधिकरणले दिएको आदेश सम्बन्धित आमसञ्चार संस्थाले पालना गर्नुपर्नेछ ।</p>	हटाउनुपर्ने ।	श्रमजीवी पत्रकार ऐन कायम राख्नुपर्छ । आवश्यक परे श्रम ऐनका प्रावधानहरूको मूल मर्मलाई समेत समेट्ने गरी संशोधन गर्नुपर्छ ।

सङ्घीयतामा मिडिया नीति तथा कानून : मस्यौदामाथि टिप्पणी तथा सुभाव

परिच्छेद	विद्यमान व्यवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
	<p>दफा ४१ मापदण्ड निर्धारण समिति : (१) कर्मचारी, श्रमजीवी पत्रकार तथा कामदारको विनियमावलीमा उल्लेख हुनुपर्ने विषयका सम्बन्धमा न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण गर्न देहायबमोजिम सदस्यहरू रहेको समिति गठन गर्न सकिनेछ :</p> <p>(क) सञ्चारको क्षेत्रमा विशिष्ट योगदान पुऱ्याएका व्यक्तिहरूमध्येबाट प्राधिकरणको सिफारिसमा नेपाल सरकारले नियुक्त गरेको व्यक्ति - संयोजक ।</p> <p>(ख) नेपाल सरकारको सञ्चार तथा सूचना प्रविधि एवं श्रमसम्बन्धी विषय हेर्ने मन्त्रालयका रा.प.प्रथम श्रेणीका दुईजना प्रतिनिधि - सदस्य ।</p> <p>(ग) नेपाल पत्रकार महासंघका अध्यक्ष - सदस्य ।</p> <p>(घ) श्रमजीवी पत्रकारहरूमध्येबाट कम्तीमा एकजना महिला रहने गरी प्राधिकरणले तोकेका तीनजना - सदस्य ।</p> <p>(ङ) व्यवस्थापकहरूमध्येबाट प्राधिकरणले मनोनीत गरेका तीनजना - सदस्य ।</p> <p>(च) कर्मचारी वा कामदारमध्येबाट प्राधिकरणले मनोनीत गरेको एकजना - सदस्य ।</p> <p>(छ) श्रम तथा अर्थसम्बन्धी विशेषज्ञहरूमध्येबाट प्राधिकरणले मनोनीत गरेको एकजना - सदस्य ।</p> <p>(ज) प्राधिकरणका सचिव सदस्य - सचिव ।</p> <p>(२) उपदफा (१) बमोजिम समितिको बैठकसम्बन्धी कार्यविधि र समितिका सदस्यहरूको सुविधा तोकिएबमोजिम हुनेछ ।</p>	हटाउनुपर्ने ।	<p>श्रमजीवी पत्रकार ऐन कायम राख्नुपर्छ ।</p> <p>आवश्यक परे श्रम ऐनकाप्रावधानहरूको मूल मर्मलाई समेत समेट्ने गरी संशोधन गर्नुपर्छ ।</p>
	<p>दफा ४२ श्रमजीवी पत्रकारसम्बन्धी अन्य व्यवस्था : श्रमजीवी पत्रकारसम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।</p>	हटाउनुपर्ने ।	<p>श्रमजीवी पत्रकार ऐन कायम राख्नुपर्छ ।</p> <p>आवश्यक परे श्रम ऐनकाप्रावधानहरूको मूल मर्मलाई समेत समेट्ने गरी संशोधन गर्नुपर्छ ।</p>

आमसञ्चारका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

परिच्छेद	विद्यमान व्यवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
परिच्छेद-७	<p>दफा ४३ स्वनियमनको व्यवस्था :</p> <p>(१) आमसञ्चार माध्यमले स्वनियमनको सिद्धान्त लागु गर्नुपर्नेछ ।</p> <p>(२) आमसञ्चार सञ्चालक संस्थाले प्रकाशन वा प्रसारणको स्वनियमन र स्वमूल्याङ्कनका लागि सम्बन्धित विज्ञहरू रहेको एक आमसञ्चार स्वनियमन समिति गठन गर्नेछ ।</p> <p>(३) उपदफा (२) बमोजिम गठन भएको समितिले सम्बन्धित आमसञ्चार संस्थाको आचारसंहिता निर्माण, गुणस्तर सुधार र आमसञ्चारको प्रभावकारिता कायम राख्न तथा सार्वजनिक जवाफदेहिता पालना गर्न/गराउन स्वनियमन र स्वमूल्याङ्कन गर्नेछ ।</p> <p>(४) उपदफा (२) बमोजिम समिति गठन गर्दा त्यस्तो आमसञ्चार संस्थाले समितिमा आफ्नो संस्थासँग असम्बद्ध र कुनै स्वार्थ नरहेको स्वतन्त्र विज्ञ व्यक्तिहरू राख्नुपर्नेछ ।</p> <p>(५) उपदफा (२) बमोजिमको समितिको गठन तथा सञ्चालनसम्बन्धी अन्य व्यवस्था सम्बन्धित आमसञ्चार संस्थाले तोकेबमोजिम हुनेछ ।</p> <p>(६) आमसञ्चार संस्थाले समिति गठन गरी प्राधिकरणलाई प्रकाशन वा प्रसारण सुरु भएको एक महिनाभित्र समितिको पदाधिकारीको नामावलीसहितको जानकारी दिनुपर्नेछ र त्यसको सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्नेछ । हटाउनुपर्ने कानुनमा उल्लेख गर्न आवश्यक छैन । कानुनबाट बाध्यकारी गर्ने व्यवस्था आफैँले स्वनियमन गर्ने सिद्धान्तविपरित हुन जान्छ ।</p>	हटाउनुपर्ने ।	कानुनमा उल्लेख गर्न आवश्यक छैन । कानुनबाट बाध्यकारी गर्ने व्यवस्था आफैँले स्वनियमन गर्ने सिद्धान्तविपरित हुन जान्छ ।

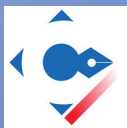
परिच्छेद	विद्यमान व्यवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
	<p>दफा ४४ आचारसंहिताको स्वघोषणा : (१) आमसञ्चार सञ्चालक संस्थाले आफ्नो र आफ्ना कर्मचारीहरूका लागि आवश्यक आचारसंहिताको निर्माण गरी स्वघोषणासहित सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।</p> <p>(२) आमसञ्चारले प्रकाशन वा प्रसारण गरेको कुनै विषयले मर्का परेको भनी कुनै व्यक्ति वा संस्थाले गुनासो वा खण्डन गरेमा सोको सुनुवाइ गर्नु सम्बन्धित आमसञ्चार संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।</p>	हटाउनुपर्ने ।	कानूनमा उल्लेख गर्न आवश्यक छैन । कानूनबाट बाध्यकारी गर्ने व्यवस्था आफैँले स्वनियमन गर्ने सिद्धान्तविपरित हुन जान्छ ।
	<p>दफा ४५ (२) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै आमसञ्चार माध्यममा ५० प्रतिशतभन्दा बढी लगानी गरी सञ्चालन गरेका व्यक्ति, परिवार वा समूहले अन्य प्रकाशन वा प्रसारण माध्यमको स्वामित्वमा निर्णयात्मक हिस्सा हुने गरी लगानी गर्न पाउने छैन ।</p> <p>(३) आमसञ्चारमा लगानीसम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।</p>		मिडिया र अरु क्षेत्रमा लगानी गर्न मिल्ने/नमिल्ने प्रस्ट नभएकाले प्रस्ट पार्न आवश्यक भएको ।
परिच्छेद-९	दफा ५५ (२) कसैले दफा ५० बमोजिम प्रकाशन तथा प्रसारण गर्न नहुने कुरा गरेमा विषयको गाम्भीर्यता हेरी २५ हजार रुपियाँसम्म जरिवाना वा एक वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ ।	दफा ५५ (२) कसैले दफा ५० बमोजिम प्रकाशन तथा प्रसारण गर्न नहुने कुरा गरेमा विषयको गाम्भीर्यता हेरी २५ हजार रुपियाँसम्म जरिवाना वा क्षतिपूर्ति वा दुवै हुनेछ ।	देवानी कानूनअनुसार मात्र सजाय हुनुपर्ने भएकाले ।

थप जानकारीका लागि सम्पर्क :
cmrnepal@butmedia.org / <http://research.butmedia.org>

‘सङ्घीयतामा मिडिया नीति तथा कानुन’ शीर्षकको पुस्तकमा सङ्घीय संरचनाअन्तर्गत सङ्घ र प्रदेशहरूले तयार पारेका मिडियासम्बन्धी नीति तथा कानुनका कमी/कमजोरी केलाउँदै संशोधनका लागि टिप्पणी तथा सुझाव दिइएको छ।

सेन्टर फर मिडिया रिसर्च-नेपाल मिडियाका नीतिगत तथा व्यावहारिक पक्षमा अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने संस्था हो। सेन्टरले मिडियासम्बन्धी अनुगमन, छलफल, तालिम, गोष्ठी, सेमिनारलगायत कार्य गर्छ।

प्रकाशक

सेन्टर फर मिडिया रिसर्च-नेपाल

काठमाडौं, ३२

पो. बक्स नं. : २४६२२

इमेल : cmrnepal@butmedia.org.np

वेब : www.research.butmedia.org

www.mediapolicy.org.np